

s kamnitimi rokami
proti severu in jugu:
v ledeni sveči
živi mogočni jelen,
v zeleni oazi
živi mogočni jelen.

DVORANA

Smiljan Rozman

Dvorana se je vzpenjala v mrak, podobna žepu visokega kanjona. Zgoraj nad njo bi lahko bili oblaki in zvezde večernega neba, lahko bi bil tudi strop, prazen in pust, kajti stranske luči so si podajale čez plesalce le medlo rdečkasto rumeno svetlobo, ki je brez moči višje usahnila. Svetloba, podobna suhi prosojni meglici, je bila tkana v tisočerih tankih nitkah. V zraku je visel vonj po cenenih parfumi, na tleh je ležalo podrsavanje korakov, kot da bi velika roka v vedno enakem krogu ribala s smirkovim papirjem. Ob zidovih so bile prilepljene temne postave, mirne, tihe, z obličji proti sredini dvorane, kjer se je počasi valjala zbita množica senc v počasnem toku od leve proti desni, kot kolo starega vrtiljaka. Obličje, blede, z odtenkom rdečice, ki je prihajala od stenskih svetilk, se je zazrlo za trenutek proti temnim postavam in spet zatonilo v mrak, ki se je zgoščal v središču vrtečega se kroga. Črte obraza so bile mehke, oči sivi jamici, v katerih so gnez-dile kresničke. Usta — komaj opazna črta, kot da bi jo potegnil pre-nežen čopič zaljubljenega slikarja.

Na odru so štirje bobni razlivali okoli sebe rumeno svetlobo. Ta se je zajedala do polovice dvorane, se lepila na obraze ljudi in potem tonila v mrak.

Bil je velik boben, veliko sonce, veliko oko nekega polpozabljenega pogleda.

Na velikem bobnu je bil pritrjen tam-tam, majhen, debelušen, podoben parazitu, ki se je prisesal materi na trebuh, nesposoben, da bi zaživel svoje lastno majhno življenje. Škilil je v dvorano, obrnjen nekoliko vstran, zavedajoč se svoje majhnosti in nepomembnosti. Zadaj za velikim bobnom in tam-tamom se je hahljal mali boben, nizek in razposajen kot cestni paglavec. Zrl je naravnost v strop, skrit za meglico zgoščujočega se mraka. Njegova svetloba, katero je podpiralo z leve rumenilo debelega nerodnega timpana, je nad odrom ustvarila

rumeno kopico trepetajoče svetlobe, kajti čez rumeno ploskev malega bobna sta poplesavali metlici kot nežni tački že davno izumrle živali.

V rumenem snopu svetlobe se je dvigal obraz, podoben linorezu, le da je bil mehkejši, manj resničen. Le ta bobnarjev obraz je bil obsijan od svetlobe, kot da bi bil središče in jedro dogajanja. Podoben je bil maliku, izgubljenemu v tišini visokega praznega templja, osvetljenega s sojem sveč. Obrazi ostalih glasbenikov so bili le blede pege, pribite na temnih postavah.

Metlici sta plesali po malem bobnu, božali njegov gladki, izsušeni obraz in vnašali v mrtvo svetlobo električne svetilke živost nenehnega gibanja.

Nad štirimi rumenimi sonci sta viseli veliki rumeni čineli, izgubljena svetova. Tihi in mirni, s slutnjo prihajajočega trepeta.

Prišla sta, Boris in Majda.

Stopila sta v mrak dvorane, se zazrla v rumena sonca in utonila v svet, ki ni imel nič skupnega z rdečim zahajajočim soncem, z visokimi golimi topoli pred zgradbo.

Spogledala sta se in ustnice so se ukrivile v mehko črto, na katero je sedel nasmeh.

»Kot nekoč,« se je oglasil. »Le da še nismo poznali te melodije.«

»Prav res,« je pritrdila. »Kot nekoč. Celo svetilke na desni niso popravili. Ostala je razbita od planinskega plesa. Saj se spomniš Franca?«

Smeje je pokimal.

Našla sta prostor ob steni in se zazrla v sivkasto rumeni mrak, v katerem so polzeli plesalci, podobni senci velike, valjajoče se stonoge.

Želela sta oditi mednje, se vključiti v ritem melodije, postati del množice, zlepljene v premikajoči se krog, prevezan s pentljo melodije, tako da bi postale misli zaspame, mehke, objemajoče se z izgubljenimi in nanovo najdenimi željami.

Pa nista zakoračila.

Naslonjena na zid, sta držala dlani razprte na hrbtu in čutila, kako se vanje zajeda hlad.

Želela sta zaplesati, pa sta v sebi čutila bojazen kot človek, ki po dolgih letih prvič spet stoji z drsalkami na nogah pred drsališčem.

Hotel se je opravičiti: »Že dolgo nisem plesal. Mislim, da je bilo zadnjič za Silvestra.«

Pokimala je. Potem ga je smeje pogledala: »Se spomniš? Po maturi si rekel, da boš ustanovil plesni klub, pa čeprav bi prišel v vas s petimi hišami.«

»In kaj si rekla ti?«

»Jaz? Pozabila sem. Takrat sem želela toliko tega.«

»Rekla si, da boš ustanovila lutkovno gledališče.«

»To sem tudi storila.«

»Ne!« je vzkliknil začudeno, potem pa dodal: »Seveda, zdaj se spomnim. Celó pomagal sem ti pri tem.«

»Zdi se mi, da si marsikaj pozabil. Ko si šel na višjo pedagoško, te ni bilo več k meni. Zato je razumljivo, da si pozabil. Sedem let je že minilo od takrat.«

Prijetnost, ki sta jo čutila do zdaj v tem nekoč tako blizkem, zdaj spet najdenem svetu, je dobila grenak okus, porojen iz davnega ne-ljubega spomina. Začutila sta, da se jima je v preteklost vrnil prazen prostor, ki je bil poln neizkoriščenih možnosti. Ne da bi hotela, sta začela razmišljati, kako je bilo in kako bi naj bilo.

Vedel je, da mora nekaj reči. Glas mu je trepetal, ker sam sebi ni verjel. »Ko sem bil v mestu, sva bila tako daleč drug od drugega. Prvo leto sem še vedno prihajal k tebi, potem pa je bilo vedno več učenja. Drugače bi bilo, če bi bila bliže mestu. Predaleč sva bila. To je.«

Bolno se je nasmehnila. Potem ga je pogledala naravnost v njegove priprte oči in dejala v jezi: »Poleg tega, da si mi pet let zatrjeval, kako me imaš rad, kako se bova poročila in službovala na kakšni majhni šoli s sadovnjakom in vrtom. Vse bi bilo, če bi bil hotel. Toda zdi se mi, da nisi hotel. To je.«

»S pedagoško sem dobil nove možnosti in si postavil nove cilje. Ko sem končal pedagoško, nisem našel nobenega smisla v tem, da bi služboval v kakšni zabiti vasi. Preveč me je mesto navezalo nase. Še vedno sem te imel rad. Če bi bila v mestu tudi ti, bi bilo drugače. Nisem več prihajal k tebi, toda še vedno sem ti pisal ljubeča pisma. Jih še imaš?«

»Še. Nikomur jih ne bom nikoli pokazala. Ne boj se.«

Bilo ga je sram, hotel je zabrisati pred sabo krivdo in dejal. »Po diplomih sem te hotel obiskati in se pogovoriti s tabo. Pa sem zvedel tisto z občinskim tajnikom.«

Sprva ni verjela, kar je slišala. Potem je le dojela besede in bilo ji je, da bi zajokala. »Sam veš, da ni bilo nič res, sam tega nisi verjel. Toda bilo ti je dobro, za izgovor, vse ti je prišlo prav.« Spomnila se je dolgih samotnih večerov, trepetajočega plamena petrolejke, lajanja psov, zateglih samotnih klicev, gubečih se v temi, in spet glas zaspanega goveda. Hotela mu je povedati, da je takrat napisala zvezek žalostnih pesmi, toda besede so se ustavile na robu ust.

Spomnil se je svoje sobe v mestu, drsajočih korakov gospodinjine hčerke, tihih odpiranj vrat, osladnih noči, zaspanih juter in dela v organizaciji, ki ga je polnilo z vedno večjimi ambicijami. Učiteljišče je bilo tako daleč za njim, vas, kjer je po učiteljišču učil, tako majhna in nezanimiva, v mestu pa je bilo toliko novih možnosti in velikih dejanj. Tudi ona se mu je zdela takrat majhna, premajhna in nemogoča za svet, na pragu katerega je stal.

Hotel je razbiti molk. »Celo večnost že igrajo. Želel bi videti, kdo igra.« Hotel je zbrisati neumne neprijetne misli, ki so šepale za vsako besedo.

»Tudi mene zanima. Ne boj se, končali bodo.« Rekla je s trohico posmeha, da se je radovedno obrnil k njej.

Zrla je v rumenkasto polkroglo na odru, kjer se je kopal orkester. Bila je še vedno lepa, nežna, z ljubko hudomušnim, prifrknjenim nosom. Usta s spodnjo, visečo ustnico so bila priprta, pripravljena za poljub. Obraz bledečen, pod brado senca, iz katere se je spuščala mehka črta nežnega vratu.

V prsih je začutil nekoč tako znano in zdaj že skoraj pozabljeno hrepenenje. Toda že naslednji trenutek je ta občutek prekrila boleča žalost za nečim izgubljenim. Ne da bi hotel, je začel primerjati ta obrazek z obrazom svoje žene. Tu je bila otroškost, nežna, hrepeneča, hudomušna, zasanjana. Doma ga je čakal Tinin odločni razumski obraz poslovne ženske.

»Rada bi vedela, če igra še kdo od znancev.« Gledala je proti rumeni svetlobi, čutila nestrpnost in radovednost.

»Na Radota misliš.«

»Ne samo na njega. Vseh se spominjam.«

»Toda njega se najbolj spominjaš, kaj ne?«

»Morda res.« V glasu je bila ključovalnost, podobna maščevanju.

V sebi je začutil nekaj, kar je že davno pozabil. Občutek ljubosumnosti in neznatnosti. To, kar ga je tolikokrat mučilo v tej veliki, mračni dvorani, ko je še ni prav spoznal. Zazdelo se mu je, da se bodo že v naslednjem trenutku prižgale luči, da bo na odru zagledal visokega, suhega trobentača, ki bo stopil k mikrofону in rekel s svojim smešnim glasom: »Ni več.«

»Zanima me, če si ga imela kdaj rada.«

Nasmehnila se je: »Če bi ga bila imela rada, bi bila hodila z njim in ne s tabo. Mislim, da ti je to jasno.« Besedo hodila je poudarila.

Beseda se je zarila vanj kot dolg, rjaveč žebelj, katerega konico je začutil na sami srčni mišici. Krivda se je priplazila vanj in postalo

mu je nevzdržno v tem rumenkastem mraku, kjer dobi vsaka beseda večji pomen, kjer je središče trenutka brez navlake nepotrebnih predmetov, ki dražijo oči in motijo čistost misli.

Nehote se je odmaknil od zida. Zdelo se mu je, da se je hlad skozi dlani prikradel v telo, pa ga je čutil v rokah, prsih in podplatih. Bilo mu je, kot da bi imel na sebi mokre nogavice.

»Zdi se mi, da je hladno,« je rekel kar se da ravnodušno.

»Jesen je že.« Spomnila se je na obronke, prevlečene z rjo, na pusto njivo in blatno pot, ki se je vlekla proti šoli. Vse, kar je videla iz razreda. Po poti je prišel včasih poštar.

Melodija je omahnila v drsenje korakov in onemela. Za trenutek se je v mrak prikradla tišina in ga še bolj potemnila. V rumenem snopu se je dvignila bobnarjeva postava, kot da bi nekdo potegnil na vrv privezано lutko, ki je ne potrebuje več na predstavi. Obvisela je v luči, se pogreznila takoj mato v mrak in pustila za sabo bobne, rumena sonca.

V dvorani je zaploskalo. V mraku so vztrepotala rumena krila golobov. Potem so se prižgale luči.

Izenada sta pogledala proti stropu v velike lestence, ki so zgrabili dvorano s svojimi velikimi rumenimi rokami, da je izgubila prejšnje mere, meječe na brezkončnost, ter jo utesnili v dolge visoke stene, pokrite z bogato okrašenim stropom.

Čez nedoločeno brbljanje množice se je izvil glas, razločno podoben zvenu padle kovine: »Ni več!«

Pred mikrofonom je stal trobentar. V desni je držal glasbilo, glavo je imel nekoliko pomaknjeno vstran, okrašeno s pavlihovskim nasmehom.

V sebi je začutila veselje, veliko, kot če človek na ulici slučajno sreča dragega mu človeka.

»Še je tu,« je rekel. Glas mu je bil hripav, kot da bi mu v grlu obtičala slina. Jezen je opazoval njen obraz, zdaj v veselju še lepši kot sicer.

»Saj res,« je vzkliknila. Ni mogla skriti veselja, kajti še malo prej ji je bilo žal, da je prišla semkaj.

Prostor sredi dvorane je zijal prazen, podoben velikemu, umazanemu listu nepopisanega papirja. V rumeni svetlobi, ki se je zdaj lepila na prazne zidove, na obraze ljudi, na njihove obleke ter spreminjala prej zamegljene obrise v ostre črte, je zrasla množica glasov. Prepletali so se med sabo, se preglaševali, višali in upadali ter se zgoščevali v enakomerno razvlečeno melodijo, podobno uglaševanju orkestra, iz

katere je kdaj pa kdaj odskočil klic in takoj nato spet padel vanjo. S svetlobo je prišel vonj po potnih telesih in cigaretne dimu iz preddverja.

Oder je bil podoben oltarju, na katerem so pravkar ugasili sveče, ker je bila molitev dokončana. Bil je prazen, prevelik za klavir, bas in zamrzla sonca, stiskajoča se na sredini. Instrumenti so postali mrtve reči brez tiste vrednosti, ki so jo imeli v rokah glasbenikov, ko so odražali njihove misli in bili del človekovega utripa.

Dekleta so posedala po stolah, razvrščenih ob zidovih. Vstajala so, se zapodila do prijateljice na drugem koncu dvorane, počebljala, pa se spet vračala k svojemu stolu. Fantje so stali za stoli ali pa bili malomarno naslonjeni na stene. Večina je odšla iz dvorane.

»Kot nekoč,« se je zasmel Boris. »Le ljudje so drugi. Toda navade so ostale. Se spominjaš naše skupine iz plesnega kluba. Vedno smo sedeli na desni strani pod odrom.«

»Nič ni kot nekoč,« je dejala. »Nič. Le navidezna podoba, zunanja podoba in to je prav toliko kot nič.«

V zadregi je skomignil. Ni je hotel razumeti. Hotel je, da bi mu zadostovalo to, kar vidi, ne da bi ogreval stare spomine.

»Nekoč je bilo drugače. Tudi sam veš. Ne moreš si misliti, kako sem te pogrešala.«

»Rekel sem ti, kako je bilo. Morda bi danes ravnal drugače.«

»Danes.«

Naslonil se je na zid. Zdaj mu je to prijalo, ker je čutil v sebi vročičnost. Usta so mu bila suha, roke so mu drgetale, da se je z vso silo uprl v dlani. Zrl je v velike ostarele lestence in se počutil odvečnega.

Nekaj fantov se je zazrlo vanjo, potem v njega z začudenimi pogledi, ki so vpraševali, kako da sta zašla v ta svet. Nehote je pogledal svojo obleko, če se morda preveč ne razlikuje od drugih. Toda na njegovi obleki ni bilo nič posebnega. Moralo je biti nekaj drugega.

Kradoma se je ozrl nanjo. Stala je nekoliko pred njim s povešenimi rameni, kot da bi jih vesilo k tlom težko breme. Vedel je, da nekoga išče. Usta so ji potrepetavala. Zazdelo se mu je, da je prišla z njim semkaj samo zaradi tistega drugega, katerega zdaj išče. On sam je zanj le spremljevalec, ker bi ji bilo sami nerodno priti.

»Si vedela, da še vedno igra?« je vprašal.

Začudeno ga je pogledala. Potem se je nasmehnila: »Kje neki. Pred tremi leti sem bila zadnjič tukaj. V zimskih počitnicah. Takrat ga ni bilo. Zakaj vprašuješ?«

»Tako. Prišel mi je na misel.« Bil je jezen nanjo in nase, ker jo je povabil semkaj. Ko sta bila zunaj pod mrzlim jesenskim soncem, se mu je zdelo, da bosta v tej dvorani našla toploto, prepleteno s prijetnimi spomini. Zunaj sta se tako prijetno pogovarjala. Ko pa sta stopila v mračno dvorano, so jima postali spomini pretežki, preblizu, da bi ju razveseljevali in polnili s prijetnostjo. Zajedli so se med njiju kot nevidna ograja.

Iz sosednjega prostora se je razlegal smeh in nekdo je zavpil: »Horuk!«

Zasmejal se je: »Telovadijo na orodju. Se spomniš, iz dolgega časa smo v odmorih telovadili.«

Pokimala je.

»Kaj, če bi šla drugam? Ti ne ugaja tukaj?«

Našobila je usta kot majhen otrok: »Saj še plesala nisva. Rekla sva, da bova plesala. Neumno je, da sva mislila, da bo kot nekoč. Preveč časa je prešlo, da bi bilo to mogoče. Zdaj je drugače in morda ima to drugače tudi nekaj lepega v sebi. Morala bi to lepo le najti.«

»Če bi imela čas.«

»Saj to je. Časa ne bo.«

Pomislil je, jo pogledal in dejal: »Lahko bi odpotovala šele zjutraj. Vso noč bi bila skupaj.«

Nasmehnila se je in odkimala: »Mislim, da bi ne bilo dobro.«

»Zakaj, zakaj bi ne bilo dobro?« Glas mu je drhtel.

»Tako. Sam veš.«

»Šla bi ... lahko bi šla v hotel.«

Zdaj je stopila k njemu, ga pogledala naravnost v oči in vprašala: »To bi ti storil?«

»Zakaj ne...« Jecljal je. »Saj sva se imela rada. Pravzaprav te imam še vedno rad.«

»Česa ne poveš! Resno misliš?«

»Ne zbijaj šale. Veš, da mislim resno.«

»Kaj pa ona? Tina ji je ime, kaj ne. Nje nimaš rad?«

Ni vedel, kaj bi odgovoril. Zdelo se mu je, da ga je udarila z dolgim, krepkim bičem. Take je ni poznal. Vedno je bila nežno, plaho dekle. Zdaj pa je čutil v njenem glasu odločnost, jezo, moč in nekaj, kar je spominjalo na hudobijo. »Že, toda to je drugače, nekako drugače, bolj podobno prijateljstvu kot tisti najini ljubezni pred desetimi leti. Tina je čisto drugačna.«

»Kakšna?«

»Ne morem ti povedati. Močna, polna razuma. Potreboval sem opore.«

»In si se oženil z njo. Ker je bila močna, razumska. Jaz bi ti ne bila dobra žena, kaj ne? Le ljubimka in še to morda slaba. Za ženo sem preotročja, preneumna, preslabotna. Le v breme bi ti bila.«

Zrl je v tla in kimal z glavo. V očeh so se mu zaiskrile solze. »Vedno mi je ugajala tvoja otroškost,« je rekel s prosečim glasom. »Res mi je prijalo njeno prijateljstvo, toda rad je nisem imel. Bila je medicinka, tudi to mi je prijalo. Ona me je začela osvajati in jemati, počasi bolj in bolj, dokler se ji nisem predal v roke, da me je vodila kot otroka. In še zdaj me vodi, vodi in jemlje. Lahko me gledaš, kakor hočeš, tukaj sem. Toda vse to, kar sem dosegel, sem dosegel zaradi nje, ker me je priganjala iz dneva v dan. Zato jo spoštujem. Če bi ne bilo nje, bi bil na šoli podeželskega mesta, sprt z upraviteljem, kolegi in nadzornikom. Tako, kot je bilo. Ona me je spravila nazaj v mesto, mi preskrbela službo, mi preskrbela stanovanje, skratka vse, vse.«

»Tako? Res mora biti zelo močna.«

»Doseže, kar želi.« Zdaj je že skoraj šepetal.

Zavedal se je, da je rekel preveč.

»In zato si se poročil z njo. Zaradi napredovanja, zaradi službe, zaradi stanovanja v mestu, zaradi ravnatelja, s katerim si se prepiral na deželi, zaradi višjih ciljev, višjega nivoja prosvete v mestu. Zaradi vsega tega.« Govorila je počasi, sekala besedo za besedo.

»Imela je vse, kar sem takrat želel... Razen ljubezni, take, kakršna je bila nekoč med nama. Toda takrat se mi je zdela otročja taka ljubezen. Otročja in neumna.«

Začel se je raztezati molk, počasi, zanesljivo se je širil med njima. Sprva je on iskal besedo in se hotel rešiti tišine, ki je pripovedovala mnogo več kakor besede. Ko je zrasla muka do nevzdržnosti, so mu živci nenadoma popustili in znašel se je v popolni nezavzetosti, ki je mejila na brezupnost. Takrat je na komolcu začutil njeno roko. Ozrl se je nanjo. Smeje ga je gledala, v očeh je bila ljubkost, v glasu nežnost: »Ne vem, kaj boš rekel. Morda se ti bom zdela spet otročja. Toda moram ti reči, da sem zelo vesela, ker si mi vse to povedal. Tudi hvaležna sem ti, ker si mi vse to povedal. Morda bi ti morala reči, da si svinja, karierist in kaj še vse, ker si se prodal za službo v mestu. Pa ti ne bom rekla nič takega. Vesela sem, ker vem zdaj za gotovo, da si imel le mene prav rad. Vem, da nisi lagal. Nisi je imel rad, vsaj toliko ne kot mene.«

»Še zdaj te imam rad, še zdaj,« je šepetal in zrl v tla. Čelo je imel potno, ustnice so mu drgetale: »Še zdaj te imam rad, še zdaj,« je šepetal.

Tesno se ga je oprijela in dejala: »Glavni odmor je.«

»Ja in?« radovedno jo je pogledal in čutil, da napetost, ki se je bila pritihotapila, popušča.

»Veš, kaj smo delali v glavnem odmoru?«

»Gostilna!«

»Mhhm. Tako je.«

»Bi šla?«

»Bi.«

Bila je kot nekoč. Nežna, predana. V očeh ljubezen, v dotiku ljubezen.

Zasmejal se je, srečen, ker se je rešil nevzdržnosti in brezupnosti. »Pojdi, greva. Boš ogrnila jopico? Stopiva do garderobe.« Govoril je raztrgano, hlastajoče, loveč sapo.

»Ne, tekla bova čez cesto. Kar tako. Brez jopice!«

»Prav,« skoraj vlekel jo je za sabo in si utiral pot med ljudmi.

Ko sta se znašla pred vrati, pred temo, v kateri se je pasla svetloba uličnih svetilk, ju je stisnil mraz, da sta zadrgetala. Prijela ga je za roko, močno, boječ se, da bi se ne izgubila, pa sta hitela skozi večer, čez ulico proti razsvetljenim oknom gostilne na nasprotni strani.

Zadihana sta planila v svetlobo, nasičeno z dimom, in obstala. Ta občutek je bil najbolj prijeten. Toplota je počasi preplavljala mraz, ki ju je grizel s svojimi zobmi ter jima stresal telo. Zdelo se jima je, da sta se nenadoma znašla v postelji, segreti od ljubega telesa.

Soba je bila zadimljena, da je peklo v oči, pred točilno mizo so se drenjali plesalci. V dimu smeh in kiselkast vonj po pijačah.

Prerila sta se v bližino točilne mize.

»Kaj bova?«

»Liker, kavin liker. Tega sem vedno pila. Zdaj mi več ne ugaja tako kot takrat, toda kljub temu ga bom pila.«

Stopil je k točilni mizi in naročil.

S pijačo v roki sta se umaknila v kot na desni, k majhnemu, v steno vgrajenemu akvariju. Srknila sta in opazovala zadimljeno sobo.

Rekla je: »Nekoliko so jo spremenili, toda akvarij in slike so še vedno tukaj.«

Samo pokimal je. Bil ji je zelo hvaležen. Spet jo je imel rad (vsaj zdelo se mu je tako) in občudoval jo je. V tem dimu, oblitem z rumeno svetlobo, v trepetu pogovorov ji je hotel povedati nekaj lepega, nežnega, s čimer bi jo razveselil. Pogledal jo je, odprl usta in začel: »Moram ti...« Dalje ni prišel. Z malo dlanjo mu je zaprla roko in odkimala z glavo: »Ni treba, nič lepšega mi ne moreš več povedati.«

Liker jo je grel. Najprej, ob požirku, je bila sama sladkoba, spominjajoča na turško kavo, kasneje, ko se je razlila po ustih, se je

spremenila v prijetno tekočino, ki je počasi polzela po vratu in obtičala kot trnek v telesu. Misli so se ustavile, obvisle na gugalnici, utrujene in nemočne. In to je bilo najlepše. Ni hotela razmišljati. Želela se je potopiti v to nemoč, v to nekoč tako drago in mило okolje, se predati toploti sobe in trepetu spletenih glasov. Hotela je pozabiti, da je učiteljica visoko v hribih, v vasi s petimi hišami in cerkvijo. Prepričevala se je, da je doma tukaj v mestu, tri ulice vstran od dvorane. Plesa bo konec, šla bosta domov, prižgala radio, pojedla hladno večerjo in legla. Nič vlaka, nič razritih poti, nič samotne mrtvaškobele sobe s slikami, katere je naslikala v šoli. Toda prepričevanje jo je začelo utrujati pa se ji je začela lepiti pred oči zapuščena njiva, pot, gozd, plazeč se v strmo pobočje, vijugava pot. In zaslišala je hripave, žalostne viže iz gostilne ob cerkvi, toneče v noč.

Začutila se je zapuščeno, osamljeno in ni se ga upala pogledati, ker je bila prepričana, da bo zajokala.

Razmišljal je o svojem domu, o Tini, svojih dveh otrocih in o njej, ki jo je čutil ob sebi. Prvič se mu je zdelo, da bi bilo lahko drugače, boljše. V mestu se je le redkokdaj spomnil na Majdo. Nobenega obžalovanja ni čutil, nobene krivde. Zdaj pa, ko jo je imel ob sebi, je bilo drugače. V sebi je čutil praznino in občutek, da je nekaj zamudil, česar ne bo mogel nikoli več nadoknaditi. V mestu so bili spomini na Majdo blede, slabotni, tukaj pa, ko je ob sebi slišal njen glas, ko bi se je lahko dotaknil, so postali razločni in neizprosno resnični. Šele zdaj je začel dojemati, kaj je z njo izgubil. Postalo mu je težko. Pa ni dolgo trajalo. Skušal je potlačiti neprijetni občutek in zbrisati spomine z veliko radirko razuma, s samoprepričevanjem, da je moralo biti tako.

Res je želela jokati. Želela je, da bi ležala ob njem z obrazom na njegovih prsih in jih močila s solzami. Bilo ji je zelo težko, in šele ko se je spomnila otrok v šolskih klopeh, je občutila globoko v svojem srcu tiho veselje in nestrpnost, da bi spet zagledala njihove velike, radovedne oči.

Kozarec je bil prazen, v očeh je čutila solze. Ugriznila se je v ustnico, zbrala vse svoje moči in rekla tiho: »Še enega bi.«

Pokimal je, ji vzal iz roke kozarec in odhitel k točilni mizi. Tudi sam je želel še piti, ker je še vedno upal, da bo pijača zbližala njune misli, jih poenostavila in zameglila, da bi ne bile tako ostre.

Gledala je za njim. Postal je nekoliko močnejši, nič več ni imel prožnih korakov, ki so jo nekoč vodili po parketu, da se ji je zdelo, da plava po gladki širni ploskvi. Lasje so se mu zredčili, hodil je nekoliko sključeno. Ko je bil pri točilni mizi, ga je zasovražila. Njega in sebe. Njega, ker jo je imel, sebe, ker se mu je prepuščala v ljubezni,

nastlani z upanji in sanjami. Zunaj na ulici se ji je zdelo, da bo laže prenesla razgovore o nekdanjih časih, da bo ravnodušna, brez trohice obžalovanja za njimi. Zdaj pa, ko je bila z njim, je bilo vse preveč jasno, kot da bi se zgodilo včeraj. Spomnila se je vseh žalitev, ki so se ji zdele takrat tako majhne in neznatne, na vse neprespane noči, na vse sobote, ko ga je zaman čakala, da se bo prikazal na blatni vijugasti poti.

»Prava gneča,« je dejal, ko se je vrnil.

Pokimala je in pogled ji je obstal na njegovem kozarcu. V roki je imel deci slivovke. Čutila je njen duh, ki jo je spominjal na večere z občinskim tajnikom. »Dosti piješ?«

V zadregi je skomignil z rameni. »Včasih pijem. Toda ne preveč. Na zdravje!« Hotel se je rešiti njenega pogleda.

Vzela je kozarček. Spet je začutila v ustih prijetno sladko tekočino. Prilepila je jezik na nebo kot majhen otrok čokolado v ustih, ki želi, da bi čimdalj ohranil v sebi občutek sladkobe.

S požirkom je izpil polovico kozarca. Želel je le to, da se reši nevzdržnega razmišljanja, preveč določenega za vzdušje, v kakršnem bi želel biti. Potem je kozarec izpraznil ter ga postavil na bližnjo mizo. »Zdaj bo bolje,« je rekel sam sebi.

»Pa le piješ.« V njenem glasu je bil posmeh.

Če bi imel v roki kozarec, bi ga treščil ob tla. Hotel je nekaj reči, nekaj zlobnega, hudega, pa ni utegnil, ker ga je prehitel vesel klic. »Oh, stari znancil« Glas se je zasekal v brezoblično brbljanje.

Oba sta se ozrla in zagledala trobentarja, kako prihaja k njima z zibajočim se, malomarnim korakom. Zdelo se je, da bo zdaj zdaj klecnil in padel čez pod.

Začutila je resnično neizmerno veselje. Raslo je z vsakim njegovim bližajočim se korakom.

Začutil je muko, ki se mu je počasi stopnjevala v jezo, toda ne za dolgo, ker mu je jeza splahnela v brezupnost.

Ustavil se je pred njima in rekel: »Živio!« Prav tako je rekel, kot da bi bili še včeraj skupaj. »Pa sta spet malo prišla. Celo večnost vaju ni bilo. Kje pa živita? Sta se poročila?«

»Ne, nisva.« Beseda je padla kot težak kamen.

Gledal je v njegov poročni prstan, postalo mu je nerodno, ker je vedel, da ga je polomil. »Mislim sem...«

»Jaz sem se poročil,« je dejal Boris. »Prav si videl.«

Trobentar jo je pogledal.

»Še vedno sem v hribih. Že sedem let,« se ji je odtrgalo.

Trobentar se še ni znašel: »Ja, vsi smo mislili, da se bosta poročila...«

»Tudi midva sva mislila takrat. Kaj hočemo.«

»Pa sta prišla?«

»Slučajno sva se srečala,« je dejala.

Molčali so, dokler ni trobentar rekel s kar se da veselim glasom: »Važno je, da smo spet skupaj. Danes dam za pijačo. Le redko se najde človek s starimi prijatelji. Nič več ni tistega kot nekoč. Ta mularija,« pokazal je na fante pred točilno mizo, »ni zame. Čisto drugačni so kot mi takrat. Morda pa smo bili mi prav taki.« Pri zadnjem stavku se je nasmehnil, potem je vprašal: »Kaj pijeta?«

»Saj veš, kaj je vedno pila,« je rekel smeje Boris.

»Kavin liker.«

Majda se je zasmejala s svojim otroškim glasom. Prvič pristrčno.

»In ti?«

»Slivovko.«

»V redu.« Začel je riniti proti točilni mizi.

»Prav nič se ni spremenil,« je dejal smeje. Zdaj mu je bilo ljubo, da je trobentar prišel k njima. Vedel je, da bosta ob njem laže prenašala drug drugega.

»Res se ni,« je pritrdila. Še vedno je zrla za njim. Usta priprta, prsi so se ji nalahko dvigale in padale. V sebi je čutila mladost in razposajenost.

Po prvem požirku je vprašal Boris: »Še vedno igraš?«

»Igranje me veseli, pa še zaslužim zraven. Koristen konjiček.«

»In drugače?«

»Tehnik.«

»Še vedno sam.«

»Še,« je rekel trobentar skoraj veselo.

Majda ga je gledala skrivoma izpod trepalnic.

»Imaš kakšno dekle?«

Skomignil je z rameni. »Sam ne vem.« Potem je pogledal Majdo.

Ta je zardela in pogledala v tla. Le za hip. Potem se mu je nasmehnila.

Trobentar je nadaljeval: »Nič se ne moreš pomeniti z njimi. Kot gosi. Sicer pa, kaj mi manjka. Služim dobro, stanovanje imam tudi novo.«

»Kot samec si dobil stanovanje?«

»Z mamó sem. Saj jo poznata.« Pogledal je Majdo: »Tebe bi se gotovo razveselila.«

Majda se je nasmehnila. Pred sabo je zagledala zguban, dobrodušen obraz sive starke. In pri srcu ji je postalo toplo.

»Nič mi ne manjka, kot vidita. Toda včasih mi je le malo dolgčas.«
Nasmehnila se je.

»Kaj je?« jo je začudeno vprašal skozi smeh.

»Včasih se mi zdi, da je vsem na svetu dolgčas.«

»Tebi tudi?«

»Tam, kjer živim, ni veliko zabave.« Rekla je z ironijo, počasi, da sta se spogledala.

»Pa ne moreš priti v mesto?«

»Vedno mi obljublajo, toda ko pride novo šolsko leto, se spet najdem tam. Po službeni poti ne morem priti. Drugače tudi ne.«
Pogledala je Borisa in posmeh ji je še vedno čepel na spodnji po-vešeni ustnici.

»Kako drugače?«

»Tako. Njega vprašaj.« Pokazala je z glavo na Borisa.

Trobentarju je postalo nerodno. Pomencal je z nogami, izpil na dušek ostanek pijače in rekel: »Iti moram. Odmor je že mimo. Lahko se dobimo po plesu, če hočeta. Do osmih imam čas, do drugega plesa. Od šestih do osmih.«

»Odhajava,« je rekel Boris za oba. »Jaz ob pol šestih, Majda ob šestih. Vsak na svojo stran.«

Jezno ga je pogledala. Govoril je tudi v njenem imenu, ne da bi jo vprašal, če lahko.

»Škoda,« je dejal trobentar. »Pa drugič, ko bosta imela čas.« Gledal je Majdo in v glasu je bilo skrito razočaranje.

Boris je rekel: »Le redko prihajam semkaj. Pa tudi, če bi prišel, bi se le težka znašel v dvorani. V njej se počutim starejšega, kot sem v resnici.« Govoril je resnico.

»Z mano je prav nasprotno,« se je zasmel trobentar in se spet ozrl na Majdo: »Pa ti pridi.«

»Če bom prišla v mesto, se bom oglasila,« je rekla počasi brez odlašanja. »Toda, kdaj bo to, ne vem.«

»Čimprej,« se je zasmel, jima stisnil roke in odšel s hitrimi, zibajočimi se koraki.

»Dober poba,« je rekel Boris. »Včasih sem mislil, da je večji frajer. Zdaj pa vidim, da se je kar znašel.«

»Kaj pa je to, frajer?«

Vedel je, da izziva. Zato ga je vprašanje spravilo v zadrego. »Frajer, hm, vsak ve, kaj je to frajer. Kako naj ti povem, saj sama veš, kaj mislim.«

»Nič ne vem,« je rekla ter ga pozorno gledala.

»Na primer, da jemlje vse nekako prelahko, površno, da se ni sposoben poglobljati v probleme, da se pretirano oblači in obnaša; ozke hlače, dolge frizure, Rock and Roll. Sama veš, kako smo jih včasih žigosali na mladinskih sestankih.«

Beseda žigosali jo je pogrela. »Vem, kako si jih žigosal, prav dobro vem. In tudi to vem, kako globoko si znal misliti, se poglobljati v probleme, kako globoko čutiti. Vse to si znal le ti, a?« V glasu je bilo sovraštvo.

»Spet začenjaš. Tisto, kar sem mislil takrat, ko sva bila skupaj, sem čutil globoko, resnično.«

Nasmehnila se je. »Zakaj si rekel, da odpotujem ob šestih?«

»Sama si mi rekla popoldan.«

»Morda zdaj ne želim odpotovati. Morda bi želela ostati tukaj. Ne s tabo. Poudarjam.«

Čutil je, da se z njim igra. Bil je igračka, majhna mucka, katero je vrtela v roki. Komaj je premagoval jezo. Vedel je, da bi jo lahko tudi udaril ter vsaj za trenutek izmaličil lepoto njenega posmehljivega obraza. »Pojdiva, vrniva se raje v dvorano. Rekla sva, da bova zaplesala.«

»Dobro. Greva, če misliš, da bo bolje.«

»Slabše ne morebiti,« je rekel skozi stisnjene ustnice.

Popila sta, šla po pol prazni sobi do vrat, stekla čez ulico in se znašla v gneči preddverja. Prerila sta se do dvorane. Potem sta našla mesto na desni strani odra, kjer so včasih sedeli s plesnim klubom. Dvorana se jima je zdela hladna, prevelika in prežalostna. Toda pristojala je nedeljskemu večeru. Nedeljski večeri so priskutni, z občutkom izgube nečesa, kar bi moralo priti in ni prišlo, s pričakovanjem prekratke noči, ropotanja budilke in mrzlega jutranjega svita. Misliti na drugo soboto in nedeljo bi bilo še prerano.

Oder je bil prazen, podoben široki pusti ploščadi. Sredi njega je ždel klavir na svojih prekratkih nogah, kot star buldog. Klavirist se je poigral s tipkami ter metal po praznini odra kratke sekane tone. Padali so v neenakomernih presledkih pa se spet strnili v gosto vrsto, kot da bi zdrseli po stopnicah. Ti toni so ustvarjali še večjo praznino, kot je bila sicer. V dvorani se je zaslišalo ploskanje. Najprej nekaj osamelih udarcev, ki so se kasneje strnili v celoto.

Na odru so se prižgali bobni, vrgli okoli sebe rumeno luč in prevlekli klavir z lakom. Takrat so se od nekod znašle postave glasbenikov. Klavir je umolknil. Ploskanje v dvorani se je utišalo in obrazi ljudi

so se zazrli v rumeno kopo na odru. Prav v sredino te kope je stopil bobnar. Za trenutek je stal kot sklesan, okamenel kip, po katerem se razliva svetloba jutranjega sonca, potem je sedel za bobne, se zgrbil in postal del njih. Začel se je poigravati s palčkami in slišalo se je, kako mu je rekel klavirist: »Nehaj s tem nabijanjem.« Bobnar mu je odgovoril: »Kaj pa če ti nabijaš?«

»Saj to je Slavko,« je rekla Majda.

»Res, Slavko. Le trobentar in bobnar sta od starih.«

Trobentar je prišel k bobnu in se ozrl v dvorano. Ko ju je zagledal, je pomahal z roko, potem se je sklonil k bobnarju in pokazal z roko na njiju. Bobnarjev osvetljeni profil se je izgubil v njegovem širokem obrazu. Hotel je vstati in priti k njima, toda ko se je že odlepil od svojega stola, je klavirist kot nalašč zaigral uvod popevke. Bobnar je iznenaden pogledal proti klavirju in spet sedel za bobne. Nekaj trenutkov se je slišalo samo poigravanje tipk. Potem je bobnar poprijel takt. Klavirist ga je pogledal in pokimal. Bobnarjeve roke so zaplesale nad malim bobnom. Potem so palice preskočile na tam-tam in od njega na desno činelo. Leva palica se je spet znašla na malem bobnu in se umirila v enakomernem taktu. Desna je obvisela na čineli s kratkimi, enakomernimi, šumečimi udarci, ki so se vrstili drug za drugim kot neskončna vrsta bežečih korakov.

V dvorani so ugasnile luči.

Praznina sredi dvorane se je začela polniti, zgoščati in kmalu se je spremenila v nalahno zibajočo se gostoto.

Klavir in boben sta z roko v roki vdiralala v mrak, dokler jima ni prišel na pomoč še bas, zgrbljen starec, ter začel pridajati nizke zategle udarce. Činele so pršele kot vroče cvrtje. Potem se je povzpел iz rumene luči glas trobente in začel tavati po dvorani, kot da bi se šel slepe miši. Zdaj je bil nizek, poln boleče melanholije, pa se je spet povzpел v višino in obvisel tam, kot privezan na pisanem balonu. Potem je začel poskakovati v kratkih hudomušnih notah z nogami norega Pavlihe, dokler se ni vsega naveličal in prepustil mesto saksofonu, ki je zarezgetal v mrak kot mlad nebrzdan žrebec.

»Zdaj bi lahko plesala,« je dejal.

»Pa dajva.«

Šla sta do prvih parov ter se oprijela. Ko se mu je primaknila, se je spet spomnila vonja njegove obleke. Imela je poseben vonj. Po tem bi ga prepoznala v največji temi. Na hrbtu je čutila roko, ki jo je nalahno potiskala k njegovim prsim. Desno roko ji je stiskal v levici in imela je občutek, da ji je ujeta med lovke neznane živali. Bil je večji od nje, pa ji je leva roka visela na njegovi rami. Oprijemala se

je vratu, boječ se, da bi ne zdrknila ob njegovem laktu k nogam. Koraki so jima ujeli takt in misli so se jima predale melodiji.

Iz podzavesti ji je pritavalo že davno pozabljeno občutje gotovosti in predanosti, ko se je prepuščala njegovim rokam, njegovim korakom, da so jo vodili po rumenkastem mraku. Bilo ji je, kot da bi se znašla v gostem gozdu in si krčila med debli pot na plano. Misli je vedno utopila v melodiji. Ta jih je prevlekla s pajčevino, da se je predmetnost porazgubila, da je ostal le občutek njegove bližine. Bilo ji je, kot da bi ležala na zračni blazini, objeta s toploto sonca. Čutila je samo, kako polzi naprej, dalje in dalje, ne vedoč kam ne kdaj bo konec poti. In to zadnje je bilo najlepše.

Ta občutek se ji je povrnil. Toda ne za dolgo. Dvakrat sta izgubila takt. Pogledala ga je, nekoliko prestrašena, da ga je ona polomila, in ko ga je zagledala ob sebi, se je nehote odmaknila.

On se ni zmenil za pomoti. Plesal je dalje s priprtimi očmi, z glavo nekoliko pomaknjeno v levo. Ko je čutil, da se je odmaknila, jo je pogledal. »Kaj?«

»Nič,« se je nasmehnila. »Zdelo se mi je, da sem izgubila takt.«

Pomislila je, da njegov korak ni več tako prožen kot takrat, ko sta plesala v plesnem klubu. Pa se je takoj tej misli nasmehnila, ker je vedela, da morda tudi on prav v tem trenutku misli o njej isto.

Vzdušje, ki ga je čutila ob prvih korakih, je bilo izgubljeno. Pri vsej svoji vnemi, da bi ga obdržala v sebi, se ji je porazgubilo v sedanjosti. Vedela je, da ne bo nikoli dosegla tistega, kar je bilo nekoč, ker je to, kar zdaj doživlja, le stara, zapoznena senca izgubljenega. Le duh njegove obleke je bil nespremenjen, toda tudi v njem je bilo nekaj novega, komaj zaznavnega. Dolgo je razmišljala, kaj naj bi bilo. Potem je ugotovila, da je to parfum. Spomnila se je njegove žene in potem je še pomislila, da bi bil lahko to tudi vonj kake druge ženske.

»Imaš dosti prijateljc?«

Vprašanje ga je iznenadilo. Skomignil je z rameni in našobil usta: »Tako. Ne preveč.«

»In žena? Kaj pravi k temu?«

Nasmehnil se je, kot da bi se nečesa spomnil. »Ne zanima je preveč. Včasih se po ves teden ne vidiva. Oba imava ogromno dela. Ko se človek oženi, se marsikaj spremeni. Pred poroko si človek vse skupaj predstavlja drugače, lepše. Potem postane vse skupaj vsakdanje. To je najhuje; vsakdanjost.«

»In pri naju dveh? Bi bilo isto?«

»Verjetno.«

»Potem je bolje, da nisva prišla skupaj.« Ni verjela svojim lastnim besedam. Še vedno je bila prepričana, da bi bilo drugače. »Se spomniš, koliko sva razmišljala, kako si bova uredila dom. Dolge ure sva razpravljala o tem. Tako živo sva si predstavljala najino skupno življenje. Zazdelo se nama je, da sva že poročena.«

Govoril je, kot bi se opravičeval: »To je bilo nekoč. Drugače smo gledali na življenje. Bili smo polni idej in pričakovanj. Potem so se nam izgubljale druga za drugo kot pesek iz prepolnega kamiona. Nazadnje je ostal samo še razum, suh, brez olupševalnega kiča, ki bi človeka gnal iz razočaranja v razočaranje. To sicer ni tako lepo in zapeljivo kot iluzije. Toda bolj gotovo. Vsa predvidevanja so v glavnem pravilna, nobenih prijetnih presenečenj ni pa tudi ne razočaranj. Vse gre po ustaljeni poti. Človek se postavi na svoj tir in življenje ga samo vleče za sabo.«

»Gotovost. Pozabil si, kako si sovražil gotovost. Nekoč si rekel, da je gotovost životarjenje. Da je le v negotovosti tista sila, ki človeka žene v nove poskuse ter ga navdaja s prijetnim občutkom še nedoživetega.«

»To je bilo nekoč.« Zasmel se je suho, narejeno, kot da bi se tega sramoval.

»Vse je drugače,« je nadaljevala. »Mislila sem, da se nisem preveč spremenila od takrat, toda zdaj vidim, da je drugače. Že po tem, kakršen si postal ti, sem se morala. In vse to tukaj, čeprav se nama je zdelo v prvem trenutku isto, je zdaj nekaj čisto drugega. Le zunanja oblika je ostala, vse ostalo se je spremenilo.«

Hotel je nekaj odgovoriti, toda trobenta se je vzpela v strmem loku nekam pod strop in omahnila v njegovi temi, kot da bi jo zgrabile skrite roke.

Obstala sta in roke so omahnile. Pogledala sta na oder, razsvetljen z rumenimi sonci, in nenadoma se jima je zazdelo smešno in neumno, da stojita sredi dvorane med to mladino kot potnika, ki sta že davno zamudila svoj vlak. V sebi nista čutila nobene potrebe po skladnem gibanju tako kot nekoč, potrebe, ki ju je gnala s plesa na ples. Zdaj nista več ničesar pričakovala, ničesar želela. Prišla sta in hotela doživeti nekaj znova. Nekaj, kar sta že davno izgubila, sta skušala spet najti. Bilo je prav smešno.

Pogledal je na uro: »Čez pol ure pelje vlak. Moj.«

Razumela je: »Prav, lahko greva.«

Rinila sta skozi množico parov proti vratom dvorane. Prav v trenutku, ko sta se rešila gneče, je preletel dvorano trobentarjev hripavi glas: »Za stare znance, staro vižo!«

Spogledala sta se in obstala. Vedela sta, da je zanju.

V srcu sta začutila božajočo mehko, ki se je naslednji hip spremenila v tiho prijetnost.

Skozi mrak je začela skakljati raztrgana melodija že skoraj pozabljenih popevke. Fant v bližini je dejal plesalki: »Kakšna stara jajca pa so to? Pojdi, greval!« In odšla sta s plesišča.

Zaplesala sta brez vsake volje in prijetnost je preplavila žalost. Z nogami sta se skušala oprijeti takta, toda ritem je bil prehitel, da bi se ujela. Stopicala sta in razmišljala, kako je bilo nekoč ob tej melodiji. Popevka je bila himna družčine. Vedno, če je orkester zaigral to popevko, so pari družčine na plesišču obstali obrnjeni proti orkestru. Bila je njihova himna. Toda to je bilo nekoč. Zdaj sta skušala ujeti takt, se zaletavala v druge pare, stiskala ustnice in komaj čakala konca. Ko se je melodija pogreznila v ploskanje, sta se globoko oddahnili. Vedela sta, da bodo odigrali še tretji, zadnji ples. Nista čakala. Vlekel jo je za sabo proti vratom, kot da bi jima sledilo nekaj neprijetnega, s čimer bi se ne želela srečati. Zvoki nove melodije so ju dohiteli v garderobi. Zdaj sta bila že predaleč, nič več ju ni moglo zvabiti nazaj v rumenkasti mrak dvorane.

Molče ji je pomagal obleči plašč. Potem sta stopila v hladen jesenski večer. Na modrikastem nebu so ledenele zvezde. Veter je pršil skozi golo vejevje topolov, cestne svetilke so risale pod sabo svetleč trak v neskončnost izguljajočega se asfalta.

Mrazilo ju je. Prijel jo je pod pazduho in krenil proti postaji. Najprej ga je začudeno pogledala, potem se je prepustila njegovemu koraku. Oba sta bila sita drug drugega. Venomer sta se ozirala proti neonski reklami, ždeči na stolpu železniške postaje. Ob vsakem koraku jima je polzela bliže, počasi, toda gotovo. Do vlaka je bilo še deset minut. Tudi to morata še vzdržati, čeprav sta slutila, da bodo te minute še hujše od prejšnjih. Nekaj besed, nametanih brez vsakega smisla iz vljudnosti, morda tudi zaradi občutka dolžnosti. Potem stisk roke, bežen pogled.

»Če bom hodil okoli tvoje vasi, bom prišel pogledat.«

»Prav,« je dejala. Toda ni mu verjela. »Ne vem, zakaj bi prihajal in se trudil z mano.«

Spet se ga je oprijemala jeza. »Pogledal bom na prosveti, če se bo dalo kaj narediti zate.«

Brezupno se je nasmehnila. Zaslutila je, da se hoče pobahati.

Potem sta molčala do postaje. Ko sta že stala na peronu pred vlakom, jo je še enkrat vprašal: »Bi res ne želela ostati to noč z mano?«

Odkimala je z glavo. Pogledala ga je in ga zasovražila tako, kot še nikoli. Lahko bi ga tudi udarila, lahko bi mu tudi storila kaj hujšega.

Skomignil je z rameni: »Potem se morava posloviti. Žal mi je, da boš morala ostati sama, do svojega vlaka.«

»Nič ne de. Pol ure bom že prestala. Navajena sem biti sama.«

Gledal jo je in zazdelo se mu je, da bi ji moral storiti vsaj pred odhodom kaj lepega, prijetnega, ji reči prijazno besedo. Toda ustnice kot da so se prilepile druga k drugi. Prijel jo je za roko in jo nežno stisnil. Levo ji je položil na ramo ter jo skušal prižeti k sebi. Oprla se je na njegove prsi in dahnila: »Ne, ne to.«

»Naj te poljubim. Na čelo, za slovo, kot starega prijatelja.«

»Ne, ni potrebno. Tudi na čelo ne. Nič bi ne pomagalo.«

Jezno jo je spustil: »Škoda, da ne pustiš. Vedno si bila svojeglava, zazrta vase, brez vsake prave volje. Še vedno si taka. Na svidenje! Ne da bi čakal odgovor, je stopil v voz. Bil je jezen, ker mu ni dovolila, da bi odigral do konca. Zdaj je kljub slovesu ostalo med njima nekaj neizrečenega, nedoživetega, nekaj, kar bi naredilo dokončno vsemu konec.

Stopil je v prazen oddelek in odprl okno. Stala je sama pod belo mrežo fluorescenčne luči. Zazdela se mu je majhna, manjša, kot je bila v resnici, zapuščena in bolna. V sebi je začutil občutek krivde, žalost in osamljenost.

Zagledala ga je ter se s počasnimi koraki približala k oknu.

»Res ti bom pisal,« je dejal s tresočim glasom.

Samo prikimala je.

»Si jezna name?«

Začudeno ga je pogledala. »Ne, nisem. Le zakaj?«

»Ja, seveda. Le zakaj.« Nenadoma se mu je zazdelo vprašanje nemumno in smešno. Res ni imela nobenega razloga, da bi bila nanj jezna. Tisto, kar je bilo med njima nekoč, je bilo pošteno in lepo. Da sta šla potem narazen, nista kriva ne ona ne on. Ni imel druge možnosti ne druge izbire. Moral je ostati v mestu in doseči, kar je dosegel. Ne samo zaradi sebe, tudi zaradi drugih. In ko jo je spet pogledal, je bil prepričan, da je sama kriva, da je tako. Premalo volje je imela v sebi, da bi kaj dosegla, premalo moči.

»Skušaj nekaj doseči, skušaj si pomagati sama. Nič ne pride samo od sebe.« Besede so mu uhajale same iz ust.

»Bom, skušala bom,« je dejala in malo da ni zajokala. Najraje bi se obrnila in zbežala s perona. Toda vedela je, da mora ostati.

Ko je vlak krenil, je dvignil roko in pomahal. Njena roka je obvisela v višini obrazka in takoj nato omahnila k telesu.

Gledala je za njim, dokler se ni izgubil v mrzlem večeru. Drdranje vlaka se je izgubljalo za prvimi hišami na ovinku. Potem se je prilazila mrtva tišina, katero je presekal pisk lokomotive nekje za tovrstnimi tiri. Sama ni vedela, koliko časa je stala in zrla v temo, v kateri so utonile rdeče luči. Šele ko je zagledala prometnika, ki je hitel čez tire v svojo pisarno, se je zavedela, da mora oditi. Pogledala je na uro. Bilo je petnajst minut pred šesto. Obrnila se je in kar se da hitro odšla v mesto. Vsa zadihana je prispela do plesne dvorane. Biljeterja ni bilo več, pred garderobo so se gnetli ljudje. V dvorani se je valjala melodija. Ne da bi slekla plašč, je stopila vanjo. Ljudje so odhajali, v sredini se je vrtelo nekaj najbolj vnetih parov. Desna bobnarjeva palica je divje poskakovala po veliki čineli in metala v rumeno kopo premikajočo se senco. Po taktu zgrbljenega basa je v nervoznih sinkopah poskakoval glas trobente. Štiri sonca so osvetljevala trobentarjevo levo stran obraza in njihova luč je pobliskovala po glasbilu. Trobentarjevi prsti so se kot trije pijani črvički poigravali s tipkami.

Gledala je v njegov blede obraz in začutila v sebi toploto, ki se ji je začela širiti po telesu. Zaželela si je, da bi bilo že konec te raztrgane melodije, da bi trobenta omahnila z ust, da bi se prižgali veliki okrogli lestenci, zdaj skriti v temi.

Glas trobente je omahnil v pogrkanju saksofona. Trobentarjeva roka je prepotovala čez usta in njegove oči so se zazrle v dvorano. Zagledal jo je tik pred odrom, v plašču, in vedel je, da se je vrnila sama. Nasmehnil se ji je in vzdignil roko. Pogledala je na uro. Stopil je z odra in počepnil. Takrat je prišla k njemu.

»Počakaj še pet minut. Le zadnji ples bomo še zaigrali. Boš, kaj ne?«

Pokimala je in ga smeje gledala, kako je vstal, se vrnil na svoje mesto in nastavljal na usta trobento. Njen trepetajoči glas je polnil dvorano, toda vedela je, da igra samo njej. »Da, res,« si je šepetala. »Prav ima, nič ne pride samo po sebi. Človek mora iskati in vedeti mora, kaj hoče. Iskati mora nekaj več od dela, kajti delo najde povsod. Zaradi dela ni nujno, da bi čepela vse življenje v hribih. Zaradi otrok? Tudi v mestu so otroci, moji pa bodo dobili drugo učiteljico. Vse življenje so mi pripovedovali, da moram biti dobra in skromna in potem, ko sem odrasla, da moram biti tudi srečna, ker imam tako čudovit življenjski poklic, poklic, ob katerem človek nikoli ne ostari, ker je

v nenehnem stiku z otroki. Pa sem res ostala nekaj otroku podobnega, medtem ko so drugi odšli naprej in postali zrelejši in razumnejši. Ostala sem otrok, čeprav bi si želela svojega lastnega otroka, ki bi mi rekel: mama. Želela bi dom in moža in okno z belo zaveso in vonj cvrtja v kuhinji in bližino ljubljenega telesa zjutraj, ko bi se zbudila. Nekaj več kot sobo z dvema slikama in mesečni sestanek, na katerem razpravljamo o šolski reformi. Da, človek mora vedeti, kaj hoče. Zdi se mi, da šele danes vem. In to mi je moral povedati prav on, ki sem ga imela tako rada, v katerega sem vse do danes skrivoma verovala, ali bolje, ki sem z njim varala sama sebe. Toda zelo sem zadovoljna, da sem ga srečala, in hvaležna sem mu. Človek mora končati s stvarjo takrat, kadar je izkoristil vse možnosti, kadar je ostala za njim popolna praznina. In to sem danes ob Borisu začutila. Zdaj ga bom lahko srečala kjerkoli in ostala ravnodušna, brez trohice obžalovanja, da nisem z njim. In dokazala mu bom, da nisem slabotna in da vem, kaj hočem. Brez njegove pomoči.« Pogledala je spet na oder. Trobenta se je še vedno vpijala v mrak, v hitrih poskočnih notah, kot tekač pred ciljem »Kot bi hotel čimprej končati,« se je nasmehnila. »Ko bova skupaj, bom zelo dobra z njim, tako kot še z nobenim nisem bila.«

VSAKA HIŠA

France Kosmač

Selivci,
kje je vaša tujina?

Vsaka hiša ima najmanj štiri stene,
nekaj sonca in nekaj sence,
a vsaka hiša nima vode,
nima ognja in toplote.
Črvi minljivosti glojejo
zadimljeni les,
neutrudne kaplje časa
razrivajo kamen.
Nežni fluidi dihajo v zidove,
da se včasih nedoumno nasmehnejo,
tisočeri dotiki dolbejo vanje
nikoli dosanjane sanje.